

Odporúčania pre obyvateľstvo v prípade vzniku mimoriadnej udalosti

Búrky

2. stupeň

Výskyt silných búrok spojený s prívalovými zrážkami s úhrnmi (BD2, >30mm za 1h) a nárazy vetra s rýchlosťou (BV2, >25m/s):

- a) nezdržiavať sa na voľných plochách,
- b) nezdržiavať sa pri labilných prekážkach,
- c) zatvoriť a zabezpečiť okná a dvere,
- d) odložiť z dvorov voľne položené predmety,
- e) zabezpečiť domáce zvieratá,
- f) neparkovať pod stromami a pri chatrných budovách,
- g) s ľahkými vozidlami a nenaloženými nákladnými automobilmi nejazdiť po otvorených veterných plochách,
- h) vo voľnej krajine pri búrke prečkať v automobile, alebo vyhľadať nižšie polohy (pozor na ich prípadné zatopenie),
- i) nezdržiavať sa pri vysokých stožiaroch alebo vysokých stromoch,
- j) opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek (aj vyschnutých korýt).

3. stupeň

Výskyt mimoriadne silných búrok spojený s prívalovými zrážkami s úhrnom (BD3, 40 mm za 1h) a nárazmi vetra s rýchlosťou (BV3, >35 m/s):

- a) keď nemusíte, nevychádzať z domu,
- b) nepúšťať von deti,
- c) neparkovať pod stromami a pri chatrných budovách,
- d) nezdržiavať sa pri stožiaroch vysokého napätia alebo vysokých stromoch,
- e) opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek (aj vyschnutých korýt),
- f) zabezpečiť obydlie pred vniknutím vody.

Dážď

2. stupeň

**Výskyt intenzívneho dažďa s úhrnom zrážok (D2, > 50mm za 12h):
v prípade kritického nedostatku času:**

Zanechať akékoľvek činnosti a rýchlo sa odobrať na bezpečné (kopec, vyšší svah a pod.) alebo na vopred určené miesto.

pokiaľ máte dostatok času:

- a) vypnúť alebo uzatvoriť hlavné rozvody elektrického prúdu, vody a plynu,
- b) premiestniť vybavenie domácností do vyšších poschodí,
- c) uzatvoriť a utesniť všetky okná a otvory,
- d) pripraviť si vozidlo pre prípad nutnosti opustenia obydlia,
- e) pripraviť si lieky, dokumenty, vhodné ošatenie, trvanlivé potraviny a pitnú vodu na 2-3 dni,
- f) zobrať si nepremokavú obuv a odev,
- g) odstrániť látky, ktoré môžu v styku s vodou vyvolať chemickú reakciu (jedy, žieraviny, kyseliny a pod.),
- h) informovať svojich susedov,
- i) pripraviť evakuáciu zvierat,

- j) pripraviť si evakuačnú batožinu,
- k) opustiť vodné plochy a priestory v blízkosti potokov a riek (aj vyschnutých korýt).

3. stupeň

Výskyt intenzívneho dažďa s úhrnom (D3, > 70mm za12h):

- a) dodržiavať pokyny záchranných zložiek, orgánov samosprávy a štátnej správy, sledovať pokyny v hromadných informačných prostriedkoch,
- b) opustiť vodné plochy, a priestory v blízkosti potokov a riek (aj vyschnutých korýt),
- c) odstrániť látky, ktoré môžu v styku s vodou vyvolať chemickú reakciu (jedy, žieraviny, kyseliny a pod.),
- d) uzatvoriť a utesniť všetky okná a otvory,
- e) vypnúť alebo uzatvoriť hlavné rozvody elektrického prúdu, vody a plynu.

Pokyny pre domácnosti

PITNÁ VODA

- Na pitie a varenie zásadne používať len vodu, ktorej zdravotná nezávadnosť je spoľahlivo overená.

V prípade znehodnotenia zdrojov pitnej vody zabezpečujú RÚVZ v Slovenskej republike aj naďalej **bezplatné** vyšetrenie vzoriek pitnej vody z individuálnych zdrojov **v oblastiach, kde nie je verejný vodovod.**

Voda z vlastnej studne

Ak bola studňa priamo zaplavená, vodu z nej nepoužívať na pitie ani na varenie, kým sa nevykoná sanácia a nebude známe, že výsledky rozboru vody sú vyhovujúce.

Ak bývate v oblasti postihnutej povodňou, nie ste napojení na verejný kontrolovaný vodovod a máte len vlastnú studňu, dajte si preveriť kvalitu vody v tejto studni uskutočnením chemického a mikrobiologického vyšetrenia a to aj vtedy, ak Vaša studňa priamo zaplavená nebola. Pokiaľ nebudete vedieť výsledok vyšetrenia, na pitie a varenie používajte len vodu z overených vodných zdrojov, predovšetkým však vodu balenú.

Postup pri sanácii vlastných (individuálnych) studní:

Sanáciu je účelné uskutočniť až po stabilizácii vodného režimu v postihnutej oblasti, po vykonaní vyčistenia okolia studne a po jej stavebno-technickom zabezpečení.

Mechanická očista a dezinfekcia studne sa uskutočňuje vždy za prítomnosti najmenej 3 osôb a to pre prípad potreby poskytnutia prvej pomoci osobe zostupujúcej do studne.

Základný postup:

- Mechanicky očistiť a tlakovou vodou umyť vonkajšie steny studne a tiež aj čerpacie zariadenie od nánosov bahna a opraviť poklop studne.
- Otvoriť studňu a úplne z nej vyčerpať vodu.
- Vykonať kontrolu vnútorného ovzdušia studne spustením zapálenej sviečky až na dno studne. V prípade bezkyslíkatého prostredia sviečka zhasne, v prípade výskytu metánu dôjde k oživeniu intenzity plameňa.
- Po dôkladnom mechanickom očistení vnútorných stien studne, čerpacieho zariadenia i dna studne očistené plochy dôkladne opláchnuť čistou vodou a vodu úplne odčerpať.
- Umyť vnútorné steny studne dezinfekčným prostriedkom. Pracujeme pritom zásadne v rukaviciach. Dezinfekčný roztok nechajte na umytých stenách pôsobiť podľa návodu.
- Po opláchnutí vnútorných stien studne čistou vodou túto vodu znovu odčerpáme, odstránime kalom zanesený povrch dna studne a vymeníme ho novým vhodným materiálom (čistý štrk, hrubozrnný piesok). Zároveň necháme studňu naplniť vodou a ak je voda stále kalná, ďalej pokračujeme v jej opakovanom čerpaní až do vymiznutia zákalu.
- Poslednou fázou sanácie studne je uskutočnenie dezinfekcie vody. **Vždy treba rešpektovať návod na použitie.** Potrebu celkového množstva prípravku na dezinfekciu vždy vypočítajte podľa výšky vody v studni, pričom potrebnú dávku prípravku rozriedte v kropiacej konvi a roztokom pokropte priamo hladinu vody, ako aj vnútorný povrch stien studne. Ak máte vo Vašom dome zriadený samostatný

domáci vodovodný systém, napojený na vlastnú studňu (s dárlingom a pod.), vodu zo systému úplne vypustíte. Potom napustíte do neho vodu z Vašej studne s obsahom dezinfekčného prípravku tak, že táto voda pretečie celým systémom a plynule cez všetky vodovodné kohútiky vo Vašom dome. Prípravok je potrebné nechať pôsobiť cca 8 hodín.

- Až po vykonaní dezinfekcie je možné odobrať vzorky vody k laboratórnej kontrole.

POTRAVINY

Zaplavené poľnohospodárske plodiny

- Všetky poľnohospodárske plodiny, ktoré boli zaplavené povodňovou vodou, kalmi a bahnom, treba považovať za zdraviu škodlivé. Tieto plodiny, i keby boli len čiastočne zaplavené a keby ďalej rástli, v žiadnom prípade bez posúdenia príslušného orgánu verejného zdravotníctva (RÚVZ) **nikdy** nekonzumujte. O ich použití na kŕmenie zvierat musí rozhodnúť miestne príslušná regionálna veterinárna a potravinová správa. Krátkodobu zaplavená koreňová zelenina a zemiaky sa môžu použiť po dôkladnom očistení, umytí a varení /najmenej 30 minút/, najskôr však po troch týždňoch po skončení záplav.
- Ovocie na stromoch a kríkoch, ktoré nebolo povodňovou vodou priamo dotknuté, možno jesť po dôkladnom umytí pitnou vodou.

Zaplavené potraviny

- Zaplavené konzervy dôkladne vyčistiť – umyť v čistej vode so saponátom, potom v roztoku dezinfekčného prostriedku a opláchnuť čistou vodou. Neoznačené a silne znečistené konzervy a konzervy s veľmi poškodeným obalom je potrebné zlikvidovať.
- Nejedzte potraviny zaplavené povodňovou vodou, kalom a bahnom, s výnimkou potravín hermeticky balených v skle, kovových obaloch, vrátane potravín hermeticky uzatvorených v tuhých plastových obaloch, pokiaľ nejavia známky poškodenia resp. porušenia zmien ich vonkajšieho vzhľadu, čitateľnosti ich etikiet, tvarových deformácií a iných možných porušení originality balenia takýchto potravín. Povodňou zasiahnuté hermeticky balené potraviny je však potrebné pred ich opätovným použitím očistiť a dezinfikovať. Nemožno používať potraviny so zjavne poškodenými papierovými etiketami, resp. ktoré sú úplne bez etikiet.

Nekonzumujte ani chladené či mrazené potraviny, najmä vtedy, ak v dôsledku znefunkčnenia chladiaceho alebo mraziaceho zariadenia:

- javia také zmeny vlastností postihnuteľných zmyslami, ktoré vylučujú ich ďalšie použitie pre účely ľudskej výživy (zápach, zmeny konzistencie, farby a pod.),
- trvanie do 3 hodín - potraviny (chladené, mrazené) možno považovať za neškodné, ak ich teplota nepresiahla 6 stupňov Celzia,
- trvanie viac ako 3 hodiny - chladené potraviny musia byť laboratórne vyšetrené a rozhodnutie o konzumovateľnosti sa vykoná na základe výsledkov uvedeného vyšetrenia,
- viac ako 12 hodín - mrazené potraviny okamžite použiť na ďalšie spracovanie, nie je prípustné ich opätovné zmrazenie.

Zákaz konzumovania v primeranej miere platí taktiež pre všetky ďalšie nasledujúce potraviny, ak boli v priamom styku so záplavovou vodou, bahnom, kalom:

- akékoľvek otvorené balenia potravín, vrátane neotvorených v papierovom obale alebo s viečkom z voskového papiera, s netesniacim plastovým viečkom najmä vtedy, ak obsahujú majonézy a dresingy
- vrecúškové balenia korenín, bylín a čajov
- múky, obilniny, cukor, kávu vo vrecúškach i vo vreciach
- všetky potraviny v papierových, látkových a celofánových obaloch, aj v prípade, ak by vyzerali ako suché a neporušené (napr. soľ, cereálie, cestoviny, ryža, sušienky, čokoláda a pod.)

Ak máte akékoľvek pochybnosti o bezchybnosti potraviny, obráťte sa na príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva a v prípade zdravotných ťažkostí (bolesti brucha, hnačka, teploty) už po prvých príznakoch navštívte Vášho lekára. Počiatočné ľahké príznaky nikdy nepodceňujte!

OBYTNÉ BUDOVY A BYTY

Zásady vysušania domu alebo bytu:

- Urobte v miestnostiach prievan otvorením okien a dverí.
- Ak je možné, použite ventilátory a teplovzdušné zdroje.
- Buďte však opatrní pri používaní benzínových teplovzdušných agregátov vo vnútri domu alebo bytu – môžete sa priotraviť splodinami (oxid uhoľnatý!!).

Upratovanie a dezinfekcia domu alebo bytu:

- Odstráňte všetko bahno a nečistoty z povrchov mechanickým očistením a dôkladným umytím vodou.
- Odstráňte akýkoľvek zvlhnutý interiérový materiál – tapety a všetko, čo samo odpadáva (napr. omietky na stenách).
- Než začnete s dezinfekciou akéhokoľvek povrchu, zoznámte sa dôkladne so spôsobom riedenia použitého dezinfekčného prostriedku podľa návodu na obale.
- Najprv si natiahnite gumové rukavice.
- Nábytok, podlahy, steny, nádoby (riadi), dopravné prostriedky dezinfikujte vhodným dezinfekčným prostriedkom a nechajte pôsobiť podľa návodu.
- Dezinfikované predmety prichádzajúce do styku s potravinami nezabudnite opláchnuť pitnou vodou, rovnako napr. aj hračky.
- Pre zlepšenie stavu pôdy v okolí budov, zníženia zápachu a dezinfekcii je možné plošne použiť nehasené vápno. V záhrade je vhodnejšie zlikvidovať aj nestabilné podmyté stromy, ktoré sa môžu neočakávane vyvrátiť. Povodňou zaliate rastliny je vhodné postriekať vodou.

Čistenie a dezinfekcia šatstva a bielizne

- Najprv si natiahnite gumové rukavice.
- Znečistené odevy, bielizeň a textilie očistite a vydezinfikujte, pozor však na bieliace účinky dezinfekčných prostriedkov. Silne znečistenú bielizeň namočte na 1 hodinu do 3% roztoku chloramínu B alebo na 8 hodín do roztoku SAVO /1 liter SAVO do 9 litrov vody/. Prádlo podľa možnosti vyvarite na 90°C po dobu 10 minút a následne vyprať za použitia pracieho prášku.

- Cennejšie šatstvo, ktoré nie je vhodné dezinfikovať, vysušte, vykartáčujte a nechajte vyčistiť v profesionálnej čistiarni.

ODPADY

Vznikajúce odpady počas likvidácie následkov povodní je potrebné vždy prísne separovať a likvidovať tak, aby v neskoršom období nedošlo k vzniku a šíreniu infekčných chorôb. Nepripustné je nekontrolované zasypávanie vzniknutých priehlbín, rigolov a jám netriedeným domovým odpadom, odpadom potravinárskeho charakteru, uhynutými zvieratami a tiež biomasou /tráva, konáre, lístie, ktorá neskôr zhnije a pôda sa prepadá/.

Postup pri likvidácii jednotlivých druhov odpadov

- Organické odpady a odpady potravinárskeho charakteru ukladať a zhromažďovať do vyznačených kontajnerov.
- Uhynuté zvieratá a potraviny živočíšneho pôvodu znehodnotenú povodňami odvážať do spaľovni alebo likvidovať iným spôsobom podľa pokynov štátnej veterinárnej správy. V záplavových oblastiach nie je prípustné /je zakázané/ zakopávanie uhynutých zvierat a znehodnotených potravín živočíšneho pôvodu do zeme vo väčších množstvách. Malé množstvá je možné na vhodnom mieste zakopať do hĺbky cca 0,6-1,0 m /mimo ochranných pásiem studní, aspoň 50 m od domu, najlepšie pod obcami a pod studňami/. Pred zasypáním hlinou posypať vápnom alebo mletým vápencom.
- S odpadmi a rozkladajúcimi sa telami živočíchov sa smie manipulovať len pomocou ochranných a pracovných pomôcok (ochranné pracovné odevy - plastové alebo gumené rukavice, obalové materiály - plastové vrecia, potrebné nástroje - vidly, háky a pod.).
- Obsah žump a čistiacich zariadení je potrebné pred dezinfekciou odčerpať a vyviezť na ČOV. Pozostatky po odpadoch je možné dezinfikovať chlórovým vápnom /1 kg vápna na 1 m³ obsahu žumpy/.

ČO KEĎ PRÍDE POVODEŇ

Ako postupovať v prípade, že v dôsledku živeľnej pohromy, napr. povodne, sa stane poistná udalosť veľkého rozsahu?

1. Rokovanie s poisťovňou vám uľahčí, ak máte k dispozícii poistnú zmluvu. Ak ju nemáte, poisťovňa poistnú zmluvu vyhľadá a podľa dohodnutých podmienok poistné plnenie dostanete.
2. Likvidátor poisťovne vykoná prehliadku poškodeného majetku. Ak sa tak nestane, využite všetky možnosti na oznámenie poistnej udalosti (prostredníctvom mestského úradu, písomne, telefonicky – poisťovne zvyčajne zriaďujú bezplatné infolinky). Tlačivo na nahlásenie poistnej udalosti môžete získať v pobočke poisťovne i na internete.
3. V prípadoch živeľných pohrôm veľkého rozsahu je príčina škody zvyčajne zrejmá. Pred príchodom likvidátora si ujasnite rozsah a výšku škody. Vypracujte si, pokiaľ možno, zoznam všetkých poškodených vecí. Vyplatí sa obstaráť si fotodokumentáciu. Poisťovňa akceptuje aj vyhlásenie svedkov.
4. Uschovajte si, ak je to možné, poškodené veci do príchodu likvidátora poisťovne. Počíta sa však aj s tým, že z hygienických, bezpečnostných a iných dôvodov začnete s odpratávaním, zabezpečením opráv techniky, likvidáciou potravín, uhynutých zvierat a pod. už skôr.

Odporúčania:

a) Zaplavené elektrické prístroje, elektronika

Ak sa tieto prístroje a zariadenia priamo nepoškodili (pádcom z výšky, odplavením a pod.) a boli len čiastočne zaplavené, môžu byť len poškodené. Či ide o poškodenie opraviteľné alebo neopraviteľné, musí zistiť odborný servis, ktorý o tom vystaví doklad.

b) Zvieratá

Ak ich napr. voda priamo odplavila a utopili sa alebo uhynuli iným spôsobom v mieste poistenia, treba, samozrejme, uhynuté zvieratá z hygienických dôvodov čo najskôr odstrániť. V tomto prípade možno napr. prostredníctvom mestského úradu čo najskôr kontaktovať kafiléru službu. Tá vydá potvrdenie o prevzatí uhynutého kusa.

c) Odstránené veci

Poškodené veci, ktoré treba odviezť, či už z hygienických dôvodov alebo preto, že obec zabezpečuje hromadné upratanie a veci sa dávajú do pristavených kontajnerov, je účelné pred odstránením vecí vyfotografovať (na fotografii by malo byť zrejmé, že ide o predmety, ktoré boli umiestnené v mieste škody, napr. možno urobiť fotografiu vyhodенých vecí so záberom na dom so súpisným číslom alebo detailný záber na jednotlivé poškodené veci).

Ak sa to nedá realizovať, stačí akokoľvek inak doložiť, o aké veci išlo (druh, kvalita vyhotovenia, cena, prípadne kde a kedy sa kúpili), napr. svedectvom zástupcu mesta (súpis vecí, ktoré sa odviezli), vyhlásením susedov a pod.

5. Umožnite likvidátorovi poisťovne prehliadku poškodeného majetku a odpovedzte mu na príslušné otázky. Ak máte k dispozícii doklady o obstaraní poškodeného, zničeného či strateného majetku, ich predloženie uľahčí likvidáciu.

6. Aby ste mali finančnú hotovosť čo najrýchlejšie, požiadajte o zálohu na poistné plnenie, ak sa prešetrovanie nemôže z objektívnych dôvodov urýchlene uzavrieť. Aj keď by ho poisťovňa mala vyplatiť do jedného mesiaca od času, keď sa o ňom dozvedela, bude klientom vychádzať v ústrety a poskytovať zálohy čo najrýchlejšie podľa svojich možností a priorít.

7. Nezabudnite, že máte právo na úhradu nákladov vrátane účelne vynaložených na odvrátenie poistnej udalosti, aj na úhradu nákladov vynaložených na zmiernenie následkov tejto udalosti. Rozsah týchto nárokov možno zistiť z poistnej zmluvy a z informácií, ktoré poskytne likvidátor poisťovne.